

Ivan Đikić
Edita Štampić

OBRAZOVANJE
snaga generacije "izvan okvira"

OBRA
sna

OBRAZOVANJE snaga generacije "izvan okvira"

boljim obrazovanjem prema boljem društvu

u suradnji s Klubom studenata pedagogije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
i studentima Goethe Sveučilišta u Frankfurtu

Knjiga nad knjigom

Predgovor

Promišljajući platformu s koje ću krenuti u suočavanje s još jednom od mnogih knjiga u kojima se problematiziraju odgojno obrazovni sustavi i traže rješenja za „popravljanjem postojećeg stanja“, svoje rješenje sam našao u mnogima razumljivom primjeru.

Projekt: Gradnja kuće

Recimo da je netko donio odluku **što** želi raditi u sljedećem razdoblju. I zbog nečega krenuo u projekt gradnje svoje kuće. Mnogi imaju iskustva gradnje kuće, više ili manje uspješna. U projekt su kretali, uglavnom sa stajališta: *nema tu neke vелеbne znanosti – ja to mogu!*, jer narod je davno domislio: **zrno po zrno – pogača, i kamen po kamen – palača!**

Međutim, brzo se objavljuju i neka pitanja. Naime, riječ **kuća** je širokog spektra značenja. Moramo se najprije odlučiti **kakvu kuću** želimo izgraditi. Tada nastupa kriza, jer je odgovor na to pitanje u velikoj mjeri određen „troškovima gradnje“.

Kad smo riješili taj problem, sljedeće pitanje se objavljuje prirodno: možemo li takvu kuću izgraditi u šumovitom okruženju na planini, na kamenjaru, na slavonskim poljima... ili u gradskom okruženju¹. Ta pitanja su zapravo suvišna onima koji počinju gradnju kuće, jer oni znaju u kojem okruženju žive i kakva su pravila (okviri) gradnje. Zabavno je, ali pravila je (stoljećima prije) određivalo okruženje. Na čudan način je priroda ljudima slala „znanstvene poruke“.

Nakon navedenoga, „projektantu“ je očito da mora riješiti neke „detalje“, koji su se objavili vezane uz gradnju. I prirodno se objavljuje pitanje: **kako** ću to riješiti? To nekada i nije bio veliki problem. Odeš do **majstora koji je uspješno izgradio** neke slične kuće! Mislim da se na ovom mjestu u najvećoj mjeri objavljuje **iskustveno znanje** onih koje ćemo odabrati za gradnju. Dakle riješili smo i odgovor na pitanje: **tko** će graditi kuću?

Ovim primjerom sam želio jasno naglasiti tri polazišta u realizaciji bilo kojeg projekta. Temelje se na odgovorima na pitanja:

- što,
- kako,
- tko?

U suočavanjima s tekstom *Knjige*, dugo sam tražio odgovor na pitanje: **što** pjesnici žele reći? Recimo da sam ga pronašao na razini: autori (i drugi imenovani u *Knjizi*) **žele promijeniti postojeće okvire našeg odgojno obrazovnog sustava!** (koje određuje država!).

Nakon toga sam tražio odgovore na pitanje: **kako** su to zamislili realizirati?

Moje očitovanje u ovom dijelu lako će te prepoznati.

Na pitanje, **tko** će oživotvoriti (njihov) projekt, u *Knjizi* odgovor nisam ni naslutio!

Sada vas prepuštam čitanju mojeg emotivnog (!!!) očitovanja o *Knjizi*.

Počeo sam ga s obraćenjem rektorici Sveučilišta u Rijeci, koja je napisala predgovor *Knjizi*.

¹ Naravno, nikome ne pada na pamet **graditi kuću u oblacima**.

prof. dr. sc. Snježana Prijić – Samaržija
rektorica Sveučilišta u Rijeci

Poštovana gđo. Prijić-Samaržija,
ja sam Nikica Simić (73). Obraćam Vam se nakon čitanja knjige **Obrazovanje, snaga generacije „izvan okvira“**, s podnaslovom, *boljim obrazovanjem prema boljem društvu*. Da bih Vam skrenuo pozornost na tekst koji slijedi navest ću odmah svoje legitimno tzv. *kritičko promišljanje* knjige: riječ je o velebnoj **intelektualnoj onaniji!**

Ako sam uspio dobiti Vašu pozornost, možda biste mogli čuti i moje argumente za tu tvrdnju. Prvi je: objavio sam dvije knjige o hrvatskom školstvu:

Heraklit mračni u hrvatskom školstvu (2015) i *Reformske priče* (2020).

Ovo navodim s pozicije naglašavanja *nekakvog svojeg autoriteta* u području arbitriranja o hrvatskom školstvu, prije svega, ali i općenito.

U knjigama sam pričao o svojim iskustvima proživljavanja i o traženju načina za preživljavanje u hrvatskom školskom sustavu. A rado dodajem i ovo: bio sam na svim mjestima! I svjedočim autentično!

Digresija

Diogen iz Laerte nam je davno poslao najvelebniji tzv. kritički osvrt na Platonovu besmrtnu *Državu*. Priča kaže da je Dionizije II, tiranin u Sirakuzi, pozvao Platona u goste s namjerom da od Platona otkrije načine da stvori „savršenu državu“. Pokazalo se da je Dionizije, nakon par godina druženja, Platona prodao u roblje!!!

Poštovana gđo. Prijić-Samaržija,

ovom anegdotom sam najavio iz kojeg kuta ću ispisivati svoj tzv. kritički osvrt na knjigu. Nazvao sam ga pompozno: *Knjiga nad knjigom*. Ako želite sudjelovati u toj priči, odgovoriti će te na ovaj mail. A u suprotnom se nećete javiti.

Srdačan pozdrav, Nikica Simić.

Ovo je bila moja prva reakcija nakon čitanja Knjige, koju sam uputio autorici Predgovora.

OČITOVANJE O KNJIZI

OBRAZOVANJE

snaga generacije

„izvan okvira“

S podnaslovom: *boljim obrazovanjem prema boljem društvu*

Uvod

Počet ću s navođenjem svojih tzv. kompetencija. Razlog je jednostavan: možete ih uspoređivati sa znanstvenim kompetencijama u deset ispisanih *Mišljenja o knjizi* koje su potpisali stručnjaci, koji su godinama svjedočili devastaciji hrvatskog odgojno obrazovnog sustava. I šutjeli.

Cijeli sam život proveo u hrvatskim odgojno-obrazovnim sustavima! Od „zabavišta“ u Benkovcu, osnovne škole, u Benkovcu i Zadru, gimnazije u Zadru, te studijskog razdoblja u Zagrebu. Tu sam priču sebi nazvao pričom o odrastanju i učenju. Istina je da to razdoblje traje dok živimo. Ova dionica mi je potrajala oko 25 godina. Stekao sam i neke kvalifikacije: dipl.

inž. teorijske fizike (s usmjerenjem prema nuklearnoj fizici, na zagrebačkom PMF-u), a tzv. pedagoško obrazovanje „dobio“ sam na Filozofskom fakultetu u Zadru.

Kao apsolvent sam krenuo u avanturu „učenja drugih“. Potrajalo je 4-5 godina, dok me nisu počeli nazivati profesorom. U razdoblju do tzv. *Šuvarove reforme* djelovao sam u mnogim hrvatskim školskim sustavima, od *obrazovanja odraslih uz rad*, strukovnih škola do tzv. gimnazija.

Zabavna mi je misao, pa je moram navesti. Bio sam jedan od pokretača prvog štrajka prosvjetnih radnika u Jugoslaviji. Nazvao sam ga „partija protiv partije“, jer Sindikat je tada bio samo (ma i sada je) „prirepak vladajućih“, a u „demokraciji“ sam se izravno podružio sa sindikalnim čelnicima, Vesnom Kanižaj, Mihalinecom i Filipovićem... ali predvodio i par štrajkova. Ovo navodim jer smo upravo u razdoblju prosvjetnih štrajkova – *s istom argumentacijom!*

Početkom Šuvarove reforme bio sam Predsjednik Radničkog savjeta, koji je bio zadužen za osnivanje nove škole u Zadru. I danas je nazivaju MIOC.

Izravno sam sudjelovao u organizaciji dva državna susreta i natjecanja iz fizike, te bio jedan od pokretača i organizatora regionalnih susreta i natjecanja u Dalmaciji. Finale ove (organizacijsko-društvene) priče je u osnivanju svoje privatne škole.

U tom sam razdoblju „postao“ profesor savjetnik, voditelj županijskog vijeća za srednje i osnovne škole (iz fizike), ali i voditelj županijskog vijeća ravnatelja gimnazija iz Zadarske i Šibenske županije.

Neki bi mogli pomisliti da znam kako se stvaraju i državne i privatne škole u Hrvatskoj, a ponešto i o organiziranju... neka misle, jer to je istina.

Upoznao sam osobno većinu prosvjetnih ministara, družeći se s njima kraće ili dulje... i reformatore, P. Bezinovića (kreatora projekta državne mature) i B. Jokića,... i „reformске ministre“ (Mornar, Vican). Poznao sam i mnoge političare, lokalne i one na državnim razinama: Boljkovac, Mesić, Josipović... Saborske zastupnike ne imenujem posebno, osim dragog mi Julija Derossija.

Razdoblju od prve hrvatske reforme školstva (*Pavletičke*) do danas, svjedoče mnogi, pa i ja. Mislim da ga većina naziva – kaotičnim i neuspješnim.

U ispisanom dijelu sam vas pokušao uvjeriti u svoje kompetencije glede *insajderskog* poznavanja (upravljačkog) sustava koji je organizirala „država“ u pokušavanju da uspostavi red – i kontrolu nad najmnogoljudnijem javnom sustava u državi, kojeg čine roditelji, učenici i učitelji. Mnogoljudan je na razini populacije od više milijuna sudionika.

Taj *stvarni školski sustav* živio sam i proživljavao dnevno četrdesetak godina. Svoja iskustva i spoznaje sam ispisao (i argumentirao) u knjigama: *Heraklit mračni u hrvatskom školstvu* (2015.) i *Reformске priče* (2020.)².

Na kraju navodim i svoja neposredna iskustva u druženjima s učenicima „izvan okvira“.

1. Pripremanje učenika za susrete i natjecanja iz fizike i matematike,
2. Pripremanje učenika za susrete u debatiranju,
3. Pripremanje učenika za županijska kviz natjecanja,
4. Vođenje školske košarkaške „družine“.

² Mogu se preuzeti na stranici www.zpg.hr

Ovo navodim kao argument o mojem razumijevanju sintagme „izvan okvira“.

Ad 1)

Ovo razdoblje je potrajalo desetak i više godina. Ishodi su bili mnoge nagrade na državnim susretima i natjecanjima. Nekoliko učenika se „objavilo“ i na olimpijskim susretima.

Ad 2)

Ovo razdoblje je potrajalo dvije godine. Na prvom državnom susretu, naša vesela družina se zabavljala u finalu.

Ad 3)

I ovo je razdoblje kratko potrajalo. Tri godine se „i ova vesela družina“ zabavljala u finalima.

Ad 4)

Ovo razdoblje posebno pamtim. Potrajalo je desetak godina s prekidom u ratnom razdoblju. Učenici su me pozvali da im budem „coach“, iako nisam znao pravila koja trener treba poštivati tijekom utakmice. Zbog toga je kraj mene sjedio *moj trener* (učenik Hrvoje) koji me stalno „gurkao“ tijekom utakmice.

Ovu epizodu navodim zbog načina komunikacije u ovom odnosu. Naime, odluke se moraju donositi trenutno.

Pokazalo se da su i ove „vesele družine“ u nekoliko navrata postajale županijski prvaci, a jednom zgodom i nositelji medalje na državnom natjecanju.

Moram dodati i ovaj detalj: potpisao sam šest gimnazijskih udžbenika iz fizike, autor sam i dvije knjige u kojima se očitujem o nemuštim pokušajima u „popravljanju“ hrvatskog odgojno obrazovnog sustava (reformama). Na kraju sam ispisao i *Lekcije iz fizike*, s namjerom da „počistim smeće“ koje se objavljuje u hrvatskim udžbenicima iz fizike.

Ovaj i ovakav uvod sam ispisao s pozicije naglašavanja „svojeg autoriteta“ onima koji će se usuditi „komentirati moje komentare“. Prije svega naglašavam činjenicu da ja dolazim iz stvarnog svijeta. Bio sam i djelovao na svim mjestima koja obilježavaju hrvatski odgojno obrazovni sustav.

Očitovanje

Svoje očitovanje o *Knjizi* mogao bih odmah privesti kraju s tvrdnjom: *obično utopijsko smeće!* Onima koji su pročitali *Heraklita* i *Reformske priče* tvrdnja bi bila razumljiva. Međutim, budući da u svojim tekstovima svaku svoju tvrdnju želim potkrijepiti argumentima... učinit ću to i sada.

Prve primjedbe odnose se na naslov. Mislim da bi razumljiviji bio naslov: OBRAZOVANJE, *snaga generacije* „izvan okvira“, u kojem bi se jasno uočila sintagma *generacija izvan okvira* (kojoj je i posvećena ova knjiga, valjda). Međutim, opaki je problem u tome, što je ta sintagma razumljiva jedino autorima. Recimo da ja, koji sam cijeli „radni vijek“ proveo u školstvu, za sintagmu *generacija izvan okvira*, prvi put čujem.

Druga primjedba je vezana uz riječ obrazovanje. Navodi se u samorazumljivom značenju. Međutim, ako pogledate enciklopedijski zapis:

obrazovanje, organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje. Društveno se organizira u zakonom utemeljenim obrazovnim ustanovama koje ostvaruju planove i programe obrazovanja. Prema dobi odgajnika obrazovanje se dijeli na: predškolsko, školsko i obrazovanje odraslih. *Primjereno dobnim skupinama, planovima i*

programima, utvrđuju se sadržaji i trajanje obrazovanja, kojima se osiguravaju obrazovni standardi za svako obrazovno razdoblje.

Obrazovanje u užem smislu odnosi se na stjecanje znanja i razvijanje sposobnosti; iz toga proizlaze i materijalni / kognitivni zadatci obrazovanja (znanje) i funkcionalni, formalni, formativni, psihomotorički ili operativni (sposobnosti) zadatci. Obrazovanje je sastavni dio odgoja i pedagoškoga djelovanja koje se izravno povezuje s intelektualnim odgojem. Ono se temelji na učenju te se zbog toga ne odnosi samo na stjecanje znanja već i na svladavanje učenja, tj. »učenje učenja«. Mnoge znanstv. discipline sudjeluju u ostvarenju obrazovanja, a psihologija omogućuje primjerenu organizaciju obrazovnoga procesa. Obrazovanje ima velik motivacijski utjecaj na ljudsko ponašanje i djelovanje, što se odražava i na profesionalnom planu. Na nižim stupnjevima obrazovanja prevladava opće obrazovanje, a na višima usmjereni stupnjevi obrazovanja, tj. profesionalna obrazovanja, uz naglašenu stručnu osposobljenost. Obrazovanje je snažan društveni čimbenik i pokretač razvoja, zbog čega mu se u svijetu i u nas pridaje sve veće značenje.

morat će te se malo zamisliti.

Treća primjedba je vezana uz podnaslov: *boljim obrazovanjem prema boljem društvu*. Moram ga komentirati, najprije s pozicije (razumijevanja) hrvatskog jezika, a potom i logičke interpretacija.

Naime, u komparaciji pridjeva dobar, slijedi bolji, pa najbolji. Mislim da je jasno što želim reći. Ako ne znamo kakvi su to *dobro obrazovanje* i *dobro društvo* (početni uvjeti) teško možemo naslutiti na koja nas mjesta autori odvođe. Jer *biti bolji* od nejasnog značenja dobar, može biti lako ali možda i nepotrebno. Logika je neumoljiva.

Za biti bolji od lošeg ne bi trebalo puno truda, ali, ali...

Na ovom mjestu sada citiram rektoricu Sveučilišta u Rijeci: prof. dr. sc. Snježani Prijić – Samaržiju: *Knjigu... nalazim važnom iz mnogo sadržajnih, metodoloških i znanstveno popularizacijskih razloga koje je ovdje (Predgovor, op. NS) nemoguće spomenuti, a posebice elaborirati.*

Većini onih koji su rečenicu pročitali jasno je da je jasan nekakav pokušaj afirmacije *Knjige*, iz pera jedne rektore. Međutim, onima „koji misle“, dodatak (*koje je ovdje nemoguće spomenuti, a posebice elaborirati*), proizvodi tračak sumnje.

Ja ću se, za sada, samo kratko očitovati o *znanstveno popularizacijskim razlozima*. Naime, već nakon čitanja prvog poglavlja, u kojem se jasno vide naznake afirmiranja *utopijskog pristupa u „rješavanju problema“*, koji je davno prokazan i odbačen kao neuspješan i neznanstven (jer mu je u temeljima *vjerovanje*)... sumnja mi se opravdala. A kada je riječ o tzv. *popularizaciji znanosti* (da ne govorim o čudnoj mi rečenici: *znanstveno popularizacijskih razloga...*), raspametim se. Kasnije ću više o tome.

Vraćam se još jednom naslovu, sada s pokušajem razumijevanja poduže sintagme *snage generacije „izvan okvira“*.

Budući da je ***Knjiga*** „posvećena“ obrazovanju, koje se *društveno organizira u zakonom utemeljenim obrazovnim ustanovama koje ostvaruju planove i programe obrazovanja*, pretpostavio sam da su u ***Knjizi*** planovima i programima jasno definirani i okviri (novog) sustava obrazovanja. Mislim da je jasno i to, da je „država i dalje odgovorna“ za kreiranje „okvira obrazovanja“ svih generacija.

S ovim sam navodom usmjerio pozornost čitateljima na logičan zaključak: autori *Knjige* žele državi „oduzeti moć u kreiranju okvira“!

Obrazovni sustavi u svijetu se poprilično razlikuju u ovisnosti o tome koje društvene vrijednosti države žele afirmirati.

generacija (lat. generatio)

1. Naraštaj; pripadnici jednoga koljena u odnosu na zajedničkoga pretka; ljudi, životinje i predmeti koje povezuje ista dob ili vrijeme pojavljivanja (generacija učenika, književnika; nova generacija računala).

2. U biologiji, svi potomci (descendenti)...

Citirajući Hrvatsku enciklopediju (djelom) pokušao sam poslati poruku o važnosti jasnoće komuniciranja. I nastavljam.

Mislim da je iz definicije razvidno da je riječ o pripadnicima (učenicima?) koji su „rođeni“ tijekom razdoblja od recimo jedne godine. U Hrvatskoj ih se u zadnjem razdoblju rađa (u prosjeku) oko 36-37 tisuća (dodajem da je početkom stoljeća broj bio na razini 40 tisuća duša). Meni nije jasno koliko je njih „izvan okvira“. A na kojem mjestu bi, taj nedefinirani broj učenika, mogao pronaći svoju „snagu generacije“... pokušat ću čitanjem teksta otkriti o čemu je riječ.

Digresija

Možda ste već, iz prethodnih rečenica, naslutili u kojem ću vas smjeru povesti. Nekakav prirodan, „analitički“, pristup tekstu knjige bio bi u komentiranju svakog poglavlja navedenog u sadržaju, redom. Izbjegao sam ga i odlučio za svojevrsni „kolaž pristup“.

SADRŽAJ

Predgovor

1. Jesu li bolje obrazovanje i bolje uređenje i pravednije društvo ostvarivi ideali ili utopija?
2. Vrijednost znanja i obrazovanja u društvu poljuljanih vrijednosti.
3. Škola „zaglavljena u okviru“ – deformacija školskog obrazovanja
4. Arhitektura obrazovanja za ostvarivanje kvalitetnijeg života i pravednijeg društva
5. Snaga škole za generaciju „izvan okvira“
6. Snaga učitelja/mentora za generaciju „izvan okvira“
7. Transformacija škole – alati promjene
8. Kaleidoskop ideja o obrazovanju – dijelovi rasprava studenata
9. Umjesto zaključka rušenje vlastitih barijera

Knjiga ima 161 stranicu. Na kraju su navedena *Mišljenja o knjizi*. To poglavlje mi je bilo posebno zanimljivo. I izbezumilo na svoj način.

Pogledajmo sada na koji se način o mišljenju očituje HE.

mišljenje (Hrvatska enciklopedija)

1. Kompleksan psih. proces, koji zbog složenosti nije u potpunosti proučen. U svakodnevnome govoru mišljenje nije jednoznačan pojam: kada nekoga potičemo da se sjeti nečega (tj. da reproducira zapamćeni materijal), često mu kažemo »misli malo«, npr. kad zimi mislimo o tome kako bi nam bilo lijepo na nekoj toploj plaži, onda su to zapravo predodžbe mašte, a ako nekoga upitamo »što misliš o religiji«, mi zapravo želimo čuti njegovo stajalište o tome. Mišljenje uključuje nenamjerno ili namjerno služenje različitim kognitivnim (spoznajnim) doživljajima (osjeti, percepcije, predodžbe, pamćenja, riječi, pojmovi, stavovi itd.), što sve zajedno čini ono što se zove naša »svijest o sebi i zbivanjima oko sebe«. Ono je prisutno i

*samo po sebi razumljivo pa mnogi »i ne misle o mišljenju«. Premda stalno mislimo (kada smo pri svijesti), proces mišljenja nije nam introspektivno dovoljno dostupan, a prema vanj. znakovima on je toliko »unutarnji« (impliciran) da ga bihevioristi nisu proučavali, **jer su držali da se psihologija (ako želi biti znanost) smije baviti samo mjerljivim pojavama.** To je stajalište u suvremenoj psihologiji napušteno jer se mnogi elementi mišljenja, kao i drugih »unutarnjih« procesa, mogu uspješno proučavati, **ali je napredak u proučavanju mišljenja malen.** Neki istraživači držali su da se mišljenje sastoji u jednostavnom povezivanju predodžaba, u tzv. asocijaciji, koja se zbiva po određenim zakonima i pravilnostima. Takvo tumačenje odnosi se samo na povremena stanja maštanja, dok se ljudsko mišljenje uglavnom kreće prema određenom cilju, što je očito pri rješavanju različitih problema kao i pri donošenju odluka. Pojam »inteligencija«, u hrv. jeziku opisan kao »bistrina mišljenja«, jest i uspješno mišljenje koje rješava neki problem. Budući da pojam »mišljenje« nije moguće odvojiti od pojma »govor«, često možemo čuti da je govor »glasni oblik mišljenja«, ili da je mišljenje »govor u sebi«. Pokazuje nam to svakodnevno iskustvo: kad učimo neki materijal i postajemo sve umorniji, pomaže nam da naglas čitamo to što učimo. Dosadašnja istraživanja mišljenja istražuju samo pojedine dijelove ili detalje procesa mišljenja, pa su psiholozi Ramiro i Zoran Bujas proučavali različite vrste misli (npr. misao konstatacije, misao znanja, misao vjerovanja itd.) i stupnjeve uvjerenja u različitim vrstama misli: **»uvjerenje« je vrlo visoko u mislima konstatacije, a znatno manje u mislima znanja.** Čovjek se u mišljenju koristi različitim »alatima«, a među njima su najpoznatiji »simboli« i »pojmovi«.*

...

Često tvrdimo da je mišljenje ono što najviše razlikuje čovjeka od životinje; ipak i životinje (naročito one razvijene) »misle« na svoj način, rješavaju neke probleme, ali na znatno nižoj razini mišljenja nego čovjek.

2. U filozofiji, unutarnji čin bavljenja predodžbama, mislima, pojmovima, idejama, sjećanjima itd. ...

Dodajem i jednu od definicija o nekakvom *kritičkom mišljenju*, koje se danas posebno afirmira kod nas i u svijetu: **Kritičko mišljenje** (*critical thinking*) je složeni proces koji se sastoji od analize i vrednovanja tvrdnji, pronalaženja opravdanja za tvrdnje, usporedbe s drugim tvrdnjama, generiranja prigovora tim tvrdnjama te konačnog zauzimanja stava.

Ovoj temi je posvećen i jedan hrvatski doktorat u području filozofije.

Priznajte da se sada razumljivost značenja jedne riječi (*mišljenje*) poprilično pogubila, pogotovo što nas logika upućuje na postojanje i **nekritičkog mišljenja** (ali i nekih drugih nedefiniranih mišljenja).

Komentar

Ne znam što se dobilo ovom sintagmom, u odnosu na samu definiciju?

Digresija

Sada se ispričavam onima koje sam svjesno odveo u logičku zamku. Naime, u *Mišljenjima o knjizi*, riječ *mišljenje* ima potpuno drugačije značenje. U ovom slučaju je značenje riječi vezano uz ishod procesa koje sam naveo tj. *konačno zauzimanje stava* o nečemu. Naravno, na temelju procesa mišljenja, čije sam karakteristike posebno i maksimalno eksponirao.

Mišljenja o Knjizi

Prethodni uvod u ovaj dio teksta, mi je trebao da jasnije argumentiram svoje stavove koji će uslijediti.

I evo nas kod popisa:

Svoja mišljenja o knjizi su izrekli:

- Vedrana Spajić-Vrkaš, prof. emeritus,
- dr. sc. Jasna Krstović, redovna profesorica u miru,
- prof. dr. sc. Kuterovac Jagodić, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za psihologiju,
- prof. dr. sc. Ante Kolak, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za pedagogiju,
- prof. dr. sc. Rozana Petani, Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju,
- prof. dr. sc. Saša Milić, Sveučilište Crne Gore,
- Eli Pijaca Plavšić, samostalna savjetnica u području obrazovanja,
- doc. dr. sc. Toni Maglica, FF Sveučilišta u Splitu,
- prof. dr. sc. Vesna Vlahović Štetić, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za pedagogiju,
- prof. dr. sc. Branko Bognar, FF u Osijeku.

Mislim da je iz popisa razvidno da je uglavnom riječ o autoritetima iz područja psihologije i pedagogije, u temeljima kojih stoje znanstvene titule (*prof. dr. sc. i prof. emeritus*) ali i autoriteti ustanova (iz kojih „dolaze“ mišljenja). U to se ne uklapa Eli Pijaca Plavšić, a autoritet *samostalne savjetnice u području obrazovanja* mi je misteriozan.

Lako je uočiti i to da je riječ o *deset* (!) mišljenja o knjizi, ali i pet (šest, ako se uključi rektorica) moćnih hrvatskih institucija (sveučilišta). Oni, kojima logika nije samo jedan od školskih predmeta, lako će izvesti opaki zaključak: hrvatska sveučilišta *zagovaraju utopijske programe!*, ali, onako usput, čine i nešto drugo:

pokušavaju stvarati (nove?) okvire za nove generacije. I izravno najavljuju „rat s državom“!

Na ovom mjestu sam ulovio misao:

Argumentum ad verecundiam (sh. *argument iz strahopoštovanja*) ili ***argumentum ab auctoritate*** (sh. *argument iz autoriteta*) je logička greška koja nastaje kada se zaključak smatra ispravnim samo zato što ga podržava neki autoritet, najčešće upitne stručnosti ili van oblasti teme o kojoj je riječ. Greška najčešće nastaje kada se autoritet iz jednog područja citira kao arbitar za neku sasvim drugu disciplinu, npr. kada se političari citiraju kao autoritet u umjetnosti, umjetnici kao autoritet za historiju, itd. Autoriteti mogu imati validne argumente, ponekad i van sfere svoje stručnosti, stoga ne treba apriori odbaciti njihovo iskustvo i stručnost, ali ga isto tako ne treba ni apriori prihvaćati.

Digresija

Kad sam u *Knjizi* „naletio“ na *Mišljenja*, najprije sam bio zbunjen, jer mi je iskustvo bilo da su autor(i) i recenzenti, te argumentacija navedena u knjizi jedina garancija vrijednosti teksta. Naravno, i autor Predgovora, u kojem se „usmjeravaju“ čitatelji na „važna mjesta u tekstu“. Recimo da mi je ovo bilo prvo takvo iskustvo u čitanju knjiga, pa sam mu posvetio posebnu pozornost.

Prije nego nastavim naglasit ću svima poznato (u demokratskom svijetu): *svi imaju pravo na svoje mišljenje!* U potpunosti se slažem s tom tvrdnjom, ali dodajem: mišljenja su relevantna jedino ako / kad su ***dobro argumentirana***. Na našu žalost u području (psihologija, pedagogija, čak i filozofija) o kojem je riječ u *Knjizi*, ne postoje ***nedvojbeni zakoni*** koji to omogućavaju, jer nam to niti psihologija, niti pedagogija niti filozofija - nisu osigurali.

Mislim da je sada očito zbog čega sam stavio popis i naglasio broj mišljenja *silne težine*, koja dolazi iz područja njihovih znanstvenih titula i ustanova u kojima djeluju. Taj tip

argumentacije me nikada nije fascinirao. To su mi samo ispisana (dostupna javnosti) mišljenja / stavovi koja ću komentirati sa znanstvene pozicije:

jedna iznimka obara pravilo (kompromitira mišljenje i *Knjigu*)!

Počet ću s rečenicom:

svi koji su uključeni u stvaranju ovog teksta – nesvjesni su stvarnog svijeta!

Pokušat ću to i argumentirati.

Svoje sam *reference* naveo s pozicije: *ja dolazim iz stvarnog svijeta!*

Mišljenja o knjizi

Ad 1) Vedrana Spajić-Vrkaš, prof. emeritus.

Prisjetimo li se da je 1991. u Hrvatskoj bilo samo 9.5 posto visokoobrazovanog stanovništva, a da se 2021. taj udio popeo na 24,1 posto i da dalje raste, nije besmisleno zapitati se ima li taj porast ikakve druge vrijednosti osim brojčane i statističke.

Komentar

Prije dvadeset i više godina u Europskom domu u Zagrebu (u organizaciji Foruma za slobodu odgoja, u čijem sam radu sudjelovao) na Tribini je „gostovao“ Slavko Gaber, bivši ministar prosvjete Slovenije, profesor sociologije na Pedagoškom fakultetu u Ljubljani i glavni čovjek reforme obrazovanja u Sloveniji.

Sjedili smo jedan uz drugoga (i „čavrljali“ neobvezno) do trenutka kad se objavio na pozornici, kao reformski slovenski ministar... i naveo isti problem. Reče i to da se vrlo brzo udvostručio broj visokoobrazovane populacije u Sloveniji.

Nisam se iznenadio procesu koji je uskoro uslijedio u Hrvatskoj. O tome sam i ispisao ponešto rečenica u *Heraklitu* i *Reformskim pričama*. Broj koji autorica navodi (9.5%) razlikuje se od meni tada poznatog – oko 7% (moj podatak je temeljen na prethodnom popisu stanovništva!). Ovo navodim jer sam se davno očitovao (u *Reformskim pričama*) o jednom tekstu V. Spajić - Vrkaš objavljenom u tisku³, u kojem je navodila nekakve brojeve... s kojima je pokušavala dokazati nedokazivo: *da su naši učenici najmanje opterećeni (nastavom) u Europi!*

Naravno je da je prirodno moje pitanje: *a što je činila i učinila, u prethodnih tridesetak godina V. Spajić - Vrkaš, nakon ovog velebnog otkrića?*

Koliko se sjećam, svoj tekst u SD je privela kraju s rečenicom: svi smo mi odgovorni!

Navodim i rečenicu:

Obrazovanje koje izlazi iz okvira, odnosno koje odgovara potrebama izgradnje zdravijeg, pravednijeg, inkluzivnijeg i solidarnijeg društva samo je ono koje oslobađa višestruke kreativne i dubinske promjene okrenute društvu budućnosti.

Komentar

Ne znam na koji način vi čitate ispisano. Ja se samo još jednom pitam: a što ste Vi činili i učinili gđo. V. Spajić - Vrkaš u prethodnih tridesetak godina... osim ispisivanja ovih i sličnih rečenica. Ma recite mi samo ***kako Vi uopće zamišljate društvo budućnosti?*** Jer ovo što sada živimo je ne tako davno bilo naše društvo budućnosti! A Vi ste upravo u tom razdoblju bili na vrhuncu kreativnih i fizičkih moći.

³ Slobodna Dalmacija 24. rujna 2012. Marijana Cvrtila, prof. dr. Vedrana Spajić Vrkaš: Naši učenici imaju 25% manju satnicu od europskih.

Ako je ovo sada sukus Vašeg djelovanja u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu... meni je jasno i zašto je stanje ovakvo kakvo jest.

Ad 2) prof. dr. sc. Jasna Kutarović, redovna profesorica u miru

Iz ovog „mišljenja“ navodim rečenice:

*Impresivna je sinergija izričaja dvaju, po mnogo čemu različitih autora, koji su upravo tu različitost pretvorili u prednost i tekstom **iznjedrili novu vrijednost**. Tako nešto moguće je samo kod znanstvenika koji uz izvrsnost znanja, iskustva i mudrosti posjeduju osobine ličnosti poput otvorenosti, altruizma i želje da svojim zalaganjem djeluju za dobrobit zajednice u kojoj žive i stvaraju.*

I dodajem: *iako rukopis primarno funkcionira kao izuzetno vrijedan **prilog popularizaciji obrazovanja i znanosti**,...*

Komentar

U komentiranju prethodnog „mišljenja“ sam naveo ime Gabera. I u ovom „slučaju“ imam slično iskustvo. Pozivam se na osobno iskustvo u druženjima s, meni dragim Ivanom. U mojoj percepciji Ivan je istinsko *hrvatsko čudo*. Nevjerojatni (svjetski) znanstvenik i obiteljski čovjek. Dodajem: vjernik⁴ i istinski Hrvat. Baš onakav kakvim ja želim vidjeti Hrvate. Zbog toga mi je rečenica:... *koji su upravo tu različitost pretvorili u prednost i tekstom **iznjedrili novu vrijednost***, mi je u području nelogičnosti. Naime, **novu vrijednost** u rukopisu, nisam niti naslutio. Rukopis sam prepoznao kao *tlapnju* i *oživljavanje mrtvaca*.

Ta nelogičnost (*tu različitost*), koju je uočila i Jasna, bila joj je nerazumljiva, ali je prihvatila, temelji se na pretpostavci da je Ivan izravno sudjelovao u **kreiranju rukopisa**. Ja u to ne vjerujem, jer Ivan je **znanstvenik**, koji intenzivno djeluje i živi u stvarnom svijetu.

Moj zaključak (nerelevantno mišljenje?) nakon ispisanog je očit: netko je izmuljao Ivana!

O tzv. popularizaciji znanosti ću se očitovati naknadno.

Ad 3) prof. dr. sc. Kuterovac Jagodić, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za psihologiju

Izdvajam dio:

*Neodrživost postojećeg stanja koje potkopava važnost obrazovanja, njegova poželjnost i smisao, radost i ushićenje učenja i stjecanje znanja **bez obzira na njegovu trenutačnu upotrebljivost i korisnost**, autore je potaknula da nešto poduzmu, da ponude moguća rješenja.*

Zato ova knjiga govori o preduvjetima za kvalitetnije obrazovanje što će novim generacijama, koje čeka svijet bez granica i okvira...

Komentar

Jedino što mi pada na pamet, nakon čitanja ovih nebuloza jest: draga profesorice, pročitajte barem, *Lekcije iz Finske* (Pasi Sahlberg)!

Ad 4) prof. dr. sc. Ante Kolak, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za pedagogiju

*Snaga ove monografije krije se u sinergijskom djelovanju dvaju znanstvenika kojima je zajednički nazivnik **u putokazu da se u obrazovanju krije potencijal za stvaranje boljeg i pravednijeg društva**.*

...

⁴ Da nema zabune, ovom riječi „obilježavam ljude“ koji su dosegli visoku razinu razumijevanja Isusove poruke o ljubavi!

*Autori se kritički odnose prema problemima u obrazovanju, obrazovnom sustavu i školi kao takvoj, **te ističu kako su promjene neophodne.***

Komentar

Nemam pojma gdje živi ovaj čovjek i što uopće radi ovakav mudrac na Sveučilištu u Zagrebu, mudrac koji je u 21. stoljeću otkrio što jeste! A pri tom nema pojma u koju je poziciju doveo autore, koji su, izvjesno je, svjedočili (!!!) mnogim propalim reformama hrvatskog školskog sustava... Proglasio ih je zapravo zombijima koji nesvjesno bauljaju svijetom. Treba ga hitno uvaliti u HAZU⁵.

Ad 5) prof. dr. sc. Rozana Petani, Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju

*Ova monografija rezultat je rada dvaju autora, na prvi pogled nespojivih područja interesa, koji su našli način kako će povezati studente iz dviju različitih država te se zajedno s njima upustili u raspravu o obrazovnom sustavu i školi današnjice. Autori se kritički odnose ... Autori se **kritički odnose prema problemima u obrazovanju, obrazovnom sustavu i školi kao takvoj, te ističu kako su promjene neophodne.***

Komentar

Za ovo uistinu nisam bio spreman. Ono što ja vidim nazivam običnom *prepisivačinom*!!! Mislim da je o ovom mišljenju besmisleno dalje pisati. Ipak moram dodati primjedbu lektorici Dunji. Ne znam zbog čega na ovoj (doktorskoj) razini piše: *dvaju znanstvenika i dvaju autora* i autorima mišljenja pripisuje nepoznavanje hrvatskog jezika. U mojem svijetu je riječ o **dvoje znanstvenika i dvoje autora**. Ma to je samo moje (nerelativno) mišljenje.

*Mladu generaciju autori nazivaju generacijom „izvan okvira“ **koja bi trebala biti intelektualno radoznala, otvorena uma i težiti stvaranju budućnosti usmjerene na pravičnost, stvaranje kulture mira i nenasilja.***

Komentar

Morao sam dodati i ovaj dio mišljenja, a vi otkrijte što je pjesnikinja željela reći.

Ad 6) prof. dr. sc. Saša Milić, Sveučilište Crne Gore

*Monografija Obrazovanje – snaga generacije „izvan okvira“ **nudi nam obrise vizije** boljeg, učinkovitijeg i iznad svega pravednijeg obrazovnog sustava...*

Komentar

Evo, upravo sam otkrio jasan osvrt na Knjigu. Riječ je o **obrisima vizije**... Vrlo precizno rečeno! Jer navodeći riječ *obrisi* Saša jasno govori da je *vizija nedorečena* i nejasna. Ja bih je dopunio s **utopijska vizija**!

Ad 7) Eli Pijaca Plavšić, samostalna savjetnica u području obrazovanja

*Čitajući ovu knjigu, svi koji rade u sustavu odgoja i obrazovanja zaključit će kako autori **kirurški precizno** analiziraju sve boljke sustava u Hrvatskoj. Gotovo da je svaka rečenica **izuzetno precizna** i detektira sve one probleme... koji izazivaju osjećaj da je naš sustav uistinu potrebno transformirati... ali da je za njega **potrebna vizija**...*

⁵ Prijatelj mi reče da sam u ovom komentaru malo pretjerao. Ja mislim da sam samo malo ekstremnije slijedio logička pravila u zaključivanju.

Iznimna vrijednost ove knjige jest u uključivanje glasa mladih... Posebno je važno čuti perspektivu mladih jer upravo oni vrlo često rješenje problema vide puno jasnije nego odrasli.

Komentar

Još jedna mala primjedba lektorici Dunji. Mislim da je morala upozoriti Eli na nepotrebno ponavljanje riječi *precizan*. Eli Pijaca Plavšić se obraćam s Eli. Upoznao sam je kad je bila curica u obitelji koja je bila „usmjerena prema umjetničkim izričajima“, i malo mi je iznenađenje što se objavila u surovom odgojno-obrazovnom svijetu. Međutim, moram komentirati „uključivanje glasa mladih“. To je još jedan propali pedagoški pokušaj predratnog sustava. Naime, nekada je *predstavnik učenika* imao ravnopravno mjesto u školskim Radničkim savjetima. Uvjerio sam se (osobno) na koji su način djelovali. U demokratskoj Hrvatskoj utjecaj učenika se objavio u Vijeću učenika – na državnoj razini.

Argument (glas mladih), uočio sam i u nekim drugim mišljenjima, u kontekstu afirmiranja knjige. Moram vam reći da je taj argument obična smijurija. „Moja učenica“ (maturantica) je bila zamjenica predsjednika Vijeća učenika, a dragi blentić (1. r. šibenske gimnazije), bio je predsjednik. Dakle, recimo da znam o čemu govorim.

Tada je ministar bio neki dr. sc. Primorac, kojemu je Vijeće služilo samo za slikavanje u medijima. Malo ga Hrvata pamti po tome da je svojim „znanstvenim genetskim istraživanjima“ **nedvosmisleno dokazao da su Hrvati porijeklom Iranci**, ali puno više ga pamte kao nedavnog predsjedničkog kandidata.

Dodatak: *nije mi poznato postoji li Vijeće učenika, još uvijek?, ali je svima poznato na koji način mladi (zadnjih mjeseci) djeluju u Srbiji*⁶.

Ad 8) doc. dr. sc. Toni Maglica, FF Sveučilišta u Splitu

Veći dio knjige nudi konstruktivne ideje i smjernice te otvara dijalog i raspravu pozivajući na „arhitekturu“ obrazovanja kojem su „građevno tkivo“, ali i ciljevi, pravednije društvo, etika života, pravičnost, kultura mira, afirmacija talenata, intelektualna radoznalost i drugi, po mom mišljenju imperativni, ostvarivi ideali...

*Kako sami autori navode... **tko ne sanja utopiju, nikad je neće ni ostvariti**, a uz dovoljno hrabrosti, odlučnosti i **vjere u obrazovanje**, ono postaje najizvjesniji **način ostvarivanja utopije** i najprecizniji putokaz prema vrhu **vlastitoga brda**.*

Ad 9) prof. dr. sc. Vesna Vlahović Štetić, FF Sveučilišta u Zg., Odsjek za pedagogiju

*Ova knjiga snažno nas podsjeća na vrijednost znanja i obrazovanja, na promjene koje obrazovanje **treba donositi** u naše živote, ali nažalost često dvojimo da je to u stvarnosti tako. Pitam se hoće li naš obrazovni sustav konačno promovirati znatiželju, empatiju, ... Autori nam pokazuju da izlaz postoji.*

Ad 10) prof. dr. sc. Branko Bognar, FF u Osijeku.

*Unatoč tome, škola **treba biti** mjesto gdje će mladi steći iskustvo dubokog učenja. Pri tome važnu ulogu imaju kvalitetni učitelji koji su nažalost često problem u tradicionalnom školskom okruženju a ne rješenje problema.*

⁶ Prošlo je više od pola stoljeća od studentskog bunta u Beogradu i Zagrebu. Što se dogodilo u tih tjedan dana u lipnju 1968. godine? Je li to bio idealističan i hrabar pokušaj jačanja slobode, demokracije i političke tolerancije? Da, reći će tzv. *šezdesetosaši*, a i mnogi drugi...

Komentar

Pročitavši i ova tri mišljenja o Knjizi obuzela me tuga. Jednostavno je. Ne mogu dokučiti putove koji su vrhunske hrvatske znanstvenike nakon dugotrajnog, dubokog učenja i (kritičkog?) promišljanja hrvatskog školskog sustava, odveli na ova mjesta. Rečenica: *Autori nam pokazuju da izlaz postoji na najbolji način objašnjava znanstvenost tzv. humanističkih znanosti. Mi ćemo vam pokazati put i viziju savršenog svijeta...* ali zapravo nas ne zanima stvarni svijet.

Komentar ću privesti kraju navodeći poznatu anegdotu.

Diogen iz Laerte nam je davno poslao najvelebniji kritički osvrt na Platonovu besmrtnu Državu. Priča kaže da je Dionizije II, tiranin u Sirakuzi, pozvao Platona u goste s namjerom da od Platona otkrije načine da stvori „savršenu državu“. Pokazalo se da je Donizije, nakon par godina druženja, Platona prodao u roblje!!!

Riječi i sintagme (navedene u mišljenjima)

1. zdravijeg, pravednijeg, inkluzivnijeg i solidarnijeg društva... oslobađa višestruke, kreativne, humanističke i transformativne potencijale... iskonska svrha obrazovanja, koja je veza između kvalitetnog obrazovanja, **dubokog učenja** i osobnog ispunjenja, ... **intelektualna radoznalost**. ..sumnja i kritičko mišljenje ključni su u razvoju učeničke autonomije i emancipacije... zacrtavaju smjernice **za povratak** (???) **učeničke gladi za znanjem i spoznajom u školi...**

Komentar

Školu sam u *Heraklitu* (davne 2015.) definirao kao ustanovu koja potiče sumnju i znatiželju!

2. ... **može postati** agenda, smjernica i platforma za djelovanje... impresivna je sinergija... prošlo vrijeme zatvorenosti znanja unutar elitističkih znanstvenih zajednica implicitna je sastavnica... u emancipaciji ideja o znanju... popularizacija obrazovanja i znanosti ... diskurs... prava znanstvena rasprava... **dubinski analizira** i razlaže uzroke i etiologiju... nude rješenja i alate ... kojima se **može i mora** popraviti stanje... bolje sutra
3. ... tekst je na razumljivom hrvatskom jeziku
4. ... monografija ... sinergijsko djelovanje potencijal za stvaranje boljeg i pravednijeg društva... obuhvaćaju mikrorazinu i makrorazinu... transformacija
5. ... Ovo mišljenje se previše oslanja na Kolakovo. Nerazumljiva sintagma mlade generacije... intelektualna radoznalost, otvoreni um... pravičnost... kultura mira i nenasilja..
6. ... obrisi vizije... paradigme obrazovanja
7. ... kirurški precizno... detektira... potrebno transformirati... možemo puno bolje... potrebna vizija... kreiranje obrazovne politike... pogled u budućnost... zalog sretnijeg i ispunjenijeg života... solidarnost, razumijevanje drugih drugačijih, uključivost i pravednost...
8. ... kirurški precizno... površnost, konzumerizam. Ikeizacija društva... diskreditacija znanosti... dominacija podobnosti u odnosu na kompetencije... inflacija odlikaša... (stručnjaka) malo boli „pogled u ogledalo“ ... intelektualne slobode ili neslobode, **plitka i duboka iskustva učenja**... kompetentni učitelji... silne obrazovne reforme... pravednije društvo, etika života, pravičnost... kultura mira... afirmacija talenata... intelektualna radoznalost... **ostvarivi ideali**... dovoljno odlučnosti i **vjere** ... vlastito brdo
9. ... **čvrsta vjera u površna znanja**... **prosudbe laika jednako su vrijedne**... **prosudbama stručnjaka**... pitam se **hoće li** naš obrazovni sustav konačno promovirati znatiželju, empatiju, kreativnost, slobodu za istraživanje, samopoštovanje i samopouzdanje...

10. ... jednakost i izvrsnost u obrazovanju...površnost i konzumerizam... kredibilitet neznanja..... diskreditiranje znanosti... dominacija podobnosti... poljuljan status i ugled nastavničke profesije... škola „zaglavljena u okviru“... kvalitetniji, humaniji i kreativniji način... **treba postati mjesto** intelektualne slobode i aktivnog učenja... duboko učenje... kvalitetni učitelji
11. **Tako nešto moguće je samo kod znanstvenika koji uz izvrsnost znanja, iskustva i mudrosti posjeduju osobine ličnosti poput otvorenosti, altruizma i želje da svojim zalaganjem djeluju za dobrobit zajednice u kojoj žive i stvaraju.**

Digresija

čudnovati kljunaš (*Ornithorhynchus anatinus*), vodeni sisavac iz reda jednootvora (*Monotremata*), koji pokazuje neka obilježja gmazova i ptica (npr. leže jaja). Dugačak do 50 cm, težak do 1,7 kg. Tijelo mu je splošteno i obraslo smeđom, vodonepropusnom dlakom, noge kratke s plivaćim kožicama između prstiju, kljun plosnat i osjetljiv na dodir. Hrani se beskralježnjacima, žabama, malim ribama i njihovim jajima. Živi pojedinačno, aktivan noću, u sumrak i zoru. Prirodni su mu neprijatelji lisice i ptice grabljivice. Nastanjuje rijeke i jezera duž ist. austral. obale i Tasmaniju.

Navedene *domislice*⁷ (sintagme) vratile su mi sjećanja iz osnovne škole na *čudnovatog kljunaša*, neku životinju iz dalekih svjetova. I *Tasmanijski vrag* je bio u paketu. Ne znam tko je domišljao imena ovim životinjama, ali ih ja smatram *genijalcima*! Budući da nam slike životinja nisu bile na raspolaganju radoznalost je rasplamsavala maštu. S vragom se nismo usuđivali *petljati*, ali nam je *čudnovati kljunaš* bio često *koristan*, pogotovo kad bi se nekome poželjeli – *narugati*! A što reć', takva su dječica.

Komentar

U ovom sam se dijelu osvrnuo na „jezik“ na kojem stručnjaci objavljuju svoja mišljenja. U *Reformskim pričama* sam taj tip komunikacije nazvao *Metajezikom* i posvetio mu jedno poglavlje. U „ovom slučaju“ se „autori“ nadmeću uobičajenim „floskulama“, ali i u kreiranju novih i čudnih mi sintagmi. Navest ću par primjera: ***Intelektualna radoznalost, dubinska analiza, duboko učenje, dubinske promjene... vlastito brdo...***

Narod je za ovakve intervencije imao poslovice: *bubneš (nešto) i ostaneš živ!*

Nemam pojma zbog čega se misli da je negdje „u dubini“ prava istina. Narod se i tu jasno očitovao: *istina nam je pred nosom...*

Popularizacija znanosti (i bilo čega)

Za ovaj dio me nadahnula rečenica, prof. dr. sc. Snježane Prijić – Samaržije: *Knjigu... nalazim važnom iz mnogo sadržajnih, metodoloških i znanstveno popularizacijskih razloga koje je ovdje* (u Predgovoru, op. NS) *nemoguće spomenuti, a posebice elaborirati,...* a izravnu podršku, za tekst koji slijedi, „otkrio sam“ u jednom od mišljenja (prof. dr. sc. V. Vlahović Štetić): ***neuki čvrsto vjeruju, prosudbe laika javnosti se predstavljaju jednako vrijednima kao i prosudbe stručnjaka...***

populus: narod, naročito u političkom smislu [*populus romanus* rimsko građanstvo, prvo patriciji, a poslije i plebejci] (Hrvatski jezični portal).

⁷ Ovu je moćnu (novohrvatsku?) riječ posebno afirmirao književnik Nikola Šimić Tonin. Ne znam zbog čega se naša *znanstvena elita* posebno trudi u zagađivanju prekrasnog hrvatskog jezika domišljanjem jezičnih *čudnovatih kljunaša*.

popularizacija: nastojanje i djelovanje da se znanstvene itd. spoznaje izlože i prikažu na pristupačan način [popularizacija znanosti] (Hrvatski jezični portal).

O popularizaciji bilo čega, a pogotovo znanosti, mislim sve najgore. Mogao bih *elaborirati* do *Sudnjeg dana*. Ali u ovom slučaju navodim pitanje: koja je svrha i smisao u *popularizaciji utopijskih ideja* (znanstvenih?) *u suvremenom svijetu?*, ali navodim primjer ekstremne popularizacije znanosti u filmiću nazvanom *Oppenheimer*.

Čovjek je bio znanstvenik. U projektu *Manhattan* koordinirao je djelovanja najbriljantnije skupine znanstvenika, okupljenih na jednom mjestu ikada... koji su u konačnici proizveli **dobro** sredstvo za brzo ubijanje ljudi: *fisijsku nuklearnu bombu*. Potom su se znanstvenici još malo zaigrali, i stvorili **još bolje** sredstvo za brzo ubijanje ljudi: *fuzijsku nuklearnu bombu*.

Filmić je dobio desetak Oskara.

Neki bi rekli da je znanost *prekrasno popularizirana*.

narod

Velika skupina ljudi istog ili sličnog ekonomskoga, društvenog i političkog položaja, po kojem se razlikuje od gornjega društvenog sloja; puk. Društveni izvor modernih revolucija i legitimacijska osnova demokratske vlasti i suverenosti (demokratski populizam), te političkih pokreta ili stranaka koji se suprotstavljaju liberalnoj demokraciji (autoritarni populizam, plebiscitarna demokracija), okrupnjivanju vlasništva (populizam »maloga čovjeka«; narodnjaštvo) ili kapitalizmu (boljševizam; fašizam), pozivajući se na interese širokih slojeva društva: seljaka, radnika, gradske sirotinje, sitnih obrtnika, nižih činovnika i dr. U političkoj povijesti »narodni ustanci« označavaju pobune nižih društvenih slojeva uzrokovane ekonomskim (npr. seljačke bune) ili političkim nepravdama (npr. predaje o hajducima). Termin »narodne demokracije« neko je vrijeme označavao bivše socijalističke zemlje, a »narodni kapitalizam« ekonomsku politiku britanske premijerke M. Thatcher u smjeru privatizacije javnih dobara i u korist malih vlasnika ili poduzetnika. (HE)

Velika skupina ljudi istog ili sličnog ekonomskoga, društvenog i političkog položaja, po kojem se razlikuje od gornjega društvenog sloja; puk (raja, mali ljudi, niži društveni slojevi... op. NS)... *pozivajući se na interese širokih slojeva društva: seljaka, radnika, gradske sirotinje, sitnih obrtnika, nižih činovnika i dr.*

Mislim da je iz definicije razvidno da je riječ o razlikovanju „dva sloja“ ljudi u narodu... koji se razlikuju i u obrazovanosti. I netko se odlučio (pozivajući se na tzv. interese širokih masa) da „široke mase“ usmjeri prema znanju (i znanosti) – i domislio *popularizaciju znanosti*.

Sama ideja u temeljima ima opravdavanje: znanje je ipak znanje. I sve bi bilo idilično kad bismo imali jasnu definiciju znanja. Mislim da je ipak jasno da je u temeljima (stjecanja) znanja **moć u interpretaciji podataka!!!** Međutim, kao što reče prof. dr. sc. V. Vlahović Štetić: **neuki čvrsto vjeruju, prosudbe laika javnosti se predstavljaju jednako vrijednima kao i prosudbe stručnjaka...** demokracija je navedenu tvrdnju učinila - legitimnom.

Svi oni koji su se upustili u potragu za spoznajom svijeta u kojem živimo, predobro znaju koliko je taj put trnovit (*per aspera ad astra*). Čak je i Einstein objavio svoje stranputice (zablude) na kojima je proveo neko razdoblje. Uostalom, poznato je da i danas postoje skupine koje **ne vjeruju** Darwinu, ali **vjeruju** da je Zemlja ravna ploča.

Nije mi zapravo jasno to što stručnjacima (psiholozi, pedagozi... i ini) koji zagovaraju popularizaciju, nije očito to da ljudi u jednom trenutku (odrastanja) trajno konzerviraju svoje stavove o svijetu. Ali i to da je u temeljima popularizacije jedino – **vjerovanje autoritetima**.

I dodajem, **nepoznato je kojim ljudima ljudi žele (i zbog čega) vjerovati**.

Na ovom mjestu navodim neke, ne tako „davne spoznaje“, objavljene u publikaciji: *Perspektive obrazovanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1982.* „*Perspectives*“, UNESCO, 1979.

Kjell Eide (Norveška, generalni direktor Odjeljenja za istraživanja i planiranje Ministarstva obrazovanja) o načinima učenja misli ovo:

Prema jednoj elementarnoj teoriji – možda suviše elementarnoj, učenje (stjecanje znanja) ostvaruje se na tri načina:

- **podražavanjem,**

učenici imitiraju nastavnika, jer tako mogu biti nagrađeni ili bar izmaći kazni;

- **poistovjećivanjem,**

učenici se trude da sliče na nastavnika, pozajmljujući za svoje akcije njegov sustav vrijednosti;

- **vlastitom akcijom (interiorizacijom),**

učenici u nastavniku vide pomoć svojim naporima da nađu rješenje vlastitih problema, na koje, ipak, *oni sami nalaze odgovore.*

Taj posljednji način učenja mi **uključujemo u idealno obrazovanje** koje se postiže „**emancipacijom**“ ili „**oslobađanjem**“. Nasuprot tome, za prva dva vida učenja vezuju se **indoktrinacija i manipulacija.**

Perspektive obrazovanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1982. „*Perspectives*“, UNESCO, 1979.

Uvod (u nastavak)

Knjiga počinje s pitanjem: *Jesu li bolje obrazovanje i bolje uređenje i pravednije društvo ostvarivi ideali ili utopija?*

Onima koji misle jasan je odgovor. Naime, ne postoji ni jedan primjer s kojim bi se moglo (barem) sugerirati da je *ostvarivanje ideala* uopće moguće. Logika je tu neumoljiva: **utopija je u začetku pokušaja u ostvarivanju ideala!** Zbog toga mi je zanimljiv put koji je odabrala autorica pokušavajući u *utopijama* pronaći *snagu novih (mladih?) generacija.*

Oživljavanjem mrtvaca i propalih ideja (u stvarnom svijetu) izvodi se (meni) neobičan zaključak: *Stoga bolje obrazovanje i pravednije društvo nisu neostvarivi ideali, a još manje utopija!*

More [mo:], **Thomas** (latinizirano prezime **Morus**), engleski humanist i državnik (London, 7. II. 1478 – London, 6. VII. 1535). Studirao u Oxfordu. Zastupnik u Parlamentu za Henrika VII., diplomat za Henrika VIII., 1518. član Tajnoga vijeća, a 1529. lord-kancelar Engleske. Jedan od najbližih savjetnika Henrika VIII. Nije odobravao kraljev raskid s papom i protivio se zakonu kojim kralj dobiva vrhovnu vlast nad Crkvom u Engleskoj. Tako se zbog načelnoga protivljenja razvodu braka Henrika VIII. i Katarine Aragonske sukobio s kraljem, pa se 1532. povukao s položaja. Kada je odbio položiti prisegu vjernosti Henriku VIII. kao vrhovnomu glavaru engleske Crkve, **kralj ga je optužio za izdaju i dao ga smaknuti. Proglašen svetim 1935.** Prijatelj znamenitih humanista, zaljubljenik u grčku kulturu, duhovit

govornik i glasovit pravnik, More je bio jedan od najvećih intelektualaca svojega doba. Pisao je na engleskom i latinskome. Glasovito je njegovo glavno djelo *O najboljem uređenju države i o novom otoku Utopiji* (*De optimo reipublicae statu deque nova insula Utopia libellus*), poznato pod skraćenim nazivom *Utopija*, koje je tiskao u Leuvenu 1516. uz pomoć prijatelja Erazma Rotterdamskoga. U njemu More **daje kritiku društvenih prilika svojega doba, čemu suprotstavlja svoju viziju o idealnoj zajednici na zamišljenom otoku Utopiji (privatno vlasništvo zamijenjeno je društvenim⁸, a država služi ostvarenju pune slobode pojedinca)**. More filozofski spaja kršćanstvo i epikurejstvo (u duhu renesansnih pokušaja mirenja kršćanske i antičke filozofije), a razmišljanjem o idealnome društvu na početku je potonje političke filozofije, koja pokušava osmisliti pravedan državni i društveni ustroj (posebice prosvjetiteljstva XVIII. st.).

Naveo sam kratku biografiju T. Morea, na kojeg se, u nastavku teksta, poziva autorica... i njegovo „prizivanje“ zaključuje s pitanjima: *Je li u današnje vrijeme utopist osoba **koja vjeruje** u mogućnost ostvarivanja boljeg, uređenijeg društva? Ili **možda vjeruje** u oblikovanje obrazovanja koje bi do takvog društva dovelo?*

U nastavku teksta autorica priziva i Malaguzzija, te Mariju Montessori...

Montessori [~s:ɔ:'ri], **Maria**, talijanska liječnica i pedagoginja (Chiaravalle kraj Ancone, 31. VIII. 1870 – Noordwijk, Nizozemska, 6. V. 1952). Prva žena koja je završila medicinu (1896) na Sveučilištu u Rimu. Svoj liječnički i pedagoški rad započela je brigom za djecu s teškoćama u razvoju (osobito mentalnima), a poslije je radila i s djecom bez hendikepa (predškolske i školske dobi). Smatrala je da djeca imaju prirodene snage za samorazvoj pa im je izradila osobito prilagođen didaktički materijal, primjeren njihovoj tjelesnoj i duševnoj razvoju. Poticala je osjetilno i zorno stjecanje znanja, samostalnost i samoaktivnost. Svoje pedagoške metode praktično je provjeravala i potvrđivala u domovima (Casa dei Bambini), pritom osobito vodeći računa o dječjem okruženju i primjerenim razvojnim pristupima odgojitelja. Organizaciju i način odgojnoga rada po metodama M. Montessori u suvremenoj pedagogiji prihvaćaju u cijelome svijetu (osobito u predškolskom odgoju). U Hrvatskoj također ima ustanova privatne građanske inicijative koje rade po metodama Marije Montessori.

U Hrvatskoj djeluje samo jedna alternativna škola u Rijeci temeljena na idejama M. Montessori (op. NS).

Navodi i ime L. Malaguzzija (o kojem se na hrvatskom jeziku očituje samo Hrčak, (google-ajte), pa ću tu referencu ignorirati, ali dodajem rečenicu iz teksta.

*Navedeni primjeri, a ima ih mnogo⁹, svjedoče o tome da je utopiju **nekad moguće** ostvariti, uz dovoljno hrabrosti, odlučnosti i vjere u obrazovanje.*

Komentar

Nisam u rukama imao tekst *Utopije*, ali navodim dio iz HE: *U njemu More daje kritiku društvenih prilika svojega doba, čemu suprotstavlja svoju viziju o idealnoj zajednici na zamišljenom otoku Utopiji...* Iz navoda zaključujem da je TM najprije „definirao postojeće društveno stanje“, kritički se osvrnuo i predložio rješenje.

Digresija

⁸ Logika nas upućuje na zabavan zaključak da je T. Moore začetnik ideje **komunizma** i prvi komunist. Logika uistinu može biti zabavna! Možda ga je Henrik upravo zbog toga „skratio za glavu“? Ako sam na pravom tragu, zabavno je zaključiti i to da je Crkva „prvog komunistu“ – proglasila svetim.

⁹ Užasnut sam nakon čitanja ovakve (znanstvene?) argumentacije.

Zabavna mi je misao da riječ utopija ima primarno značenje običnog imena zamišljenog otoka: **utopija** (novolatinski *Utopia*, naziv otoka u djelu Th. Morea, od grčkog *οὐ-* ne + *τόπος*: mjesto). Danas ga rabimo, upravo zahvaljujući Mooreu, u značenjima „utopijskih (neupotrebljivih) mišljenja“.

Po nekim tumačenjima **utopijsko se mišljenje susreće** već među starozavjetnim prorocima (posebno Izaija) i u Platonovoj *Državi*. U tom je smislu *Država* oslikavala **vrstu utopijskoga mišljenja** prema kojemu je idealan polis utemeljen na pravednosti uma, pa stoga upravljanje polisom treba biti povjereno vrlima i najumnijima – filozofima. (HE)

U prva tri poglavlja Knjige se ukazuje na odavno prepoznata mjesta na kojima se događaju ometajući (davno prepoznati) procesi u razvoju našeg društva. Recimo da je to svojevrsna „kritika društva“. Pri tom se daju naznake načina mijenjanja stanja. Rješenje su autori „otkrili u smjeru oživljavanja utopijskih ideja“. Pogledajmo kako to izgleda u poglavlju:

Arhitektura obrazovanja za ostvarivanje kvalitetnijeg života i pravednijeg društva

- 4.1. Obrazovanje njeguje intelektualnu radoznalost i otvorenost uma
- 4.2. Obrazovanje potiče sumnju i ohrabruje kritičko propitivanje
- 4.3. Obrazovanje vodi vladavini autoriteta znanja
- 4.4. Obrazovanje vodi razvoju istančane svijesti o etici života
- 4.5. Obrazovanje služi stvaranju budućnosti usmjerene na pravičnost
- 4.6. Obrazovanje omogućuje razvoj kulture mira i nenasilja
- 4.7. Obrazovanje podrazumijeva razvoj etike izvrsnosti

Mislim da vam je nakon čitanja podnaslova u ovom poglavlju Knjige razvidno zbog čega sam naveo definiciju obrazovanja i zbog čega je ponavljam.

obrazovanje, organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje. Društveno se organizira u zakonom utemeljenim obrazovnim ustanovama koje ostvaruju planove i programe obrazovanja. Prema dobi odgajnika obrazovanje se dijeli na: predškolsko, školsko i obrazovanje odraslih. **Primjereno dobnim skupinama, planovima i programima, utvrđuju se sadržaji i trajanje obrazovanja, kojima se osiguravaju obrazovni standardi za svako obrazovno razdoblje.**

Obrazovanje u užem smislu odnosi se na stjecanje znanja i razvijanje sposobnosti; iz toga proizlaze i materijalni / kognitivni zadatci obrazovanja (znanje) i funkcionalni, formalni, formativni, psihomotorički ili operativni (sposobnosti) zadatci. Obrazovanje je sastavni dio odgoja i pedagoškoga djelovanja koje se izravno povezuje s intelektualnim odgojem. Ono se temelji na učenju te se zbog toga ne odnosi samo na stjecanje znanja već i na svladavanje učenja, tj. »učenje učenja«. Mnoge znanstv. discipline sudjeluju u ostvarenju obrazovanja, a psihologija omogućuje primjerenu organizaciju obrazovnoga procesa. Obrazovanje ima velik motivacijski utjecaj na ljudsko ponašanje i djelovanje, što se odražava i na profesionalnom planu. Na nižim stupnjevima obrazovanja prevladava opće obrazovanje, a na višima usmjereni stupnjevi obrazovanja, tj. profesionalna obrazovanja, uz naglašenu stručnu osposobljenost. Obrazovanje je snažan društveni čimbenik i pokretač razvoja, zbog čega mu se u svijetu i u nas pridaje sve veće značenje.

Ono što ne piše u definiciji, a što Pasi Sahlberg u svojim *Lekcijama* posebno naglašava, a i nama je poznato: odgojno obrazovni sustavi (uključujuću kulturu, umjetnost... itd.) su u području tzv. nadgradnje društva... i ovise jedino o društvenom uređenju za koje se (sada)

demokratski opredijelila naša država. Za one koji nisu osvijestili ovo znanje, ispisujem: sve države na svijetu stvaraju i afirmiraju društvene sustave koji će im osiguravati – kontinuitet vladanja. To je zapravo i rečeno u prvoj definicijskoj rečenici: **organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje**. Društveno se organizira u zakonom u temeljnim obrazovnim ustanovama koje ostvaruju planove i programe obrazovanja.

Na ovom mjestu navodim dva primjera odgoja i obrazovanja. Prvi je ekstreman i često se navodi kao *spartanski odgoj*, koji je u konačnici imao ishod u „proizvodnji“ *ponajboljih ratnika*. A recite mi, čemu služe nepobjedivi vojnici?

Drugi je puno zabavniji u kontekstu problematiziranja obrazovanja. Priča je o vladaru (tiraninu) Hijerontu i pjesniku Simonidu. U priči Simonid pokušava otkriti tajnu Hijerontovog uspješnog vladanja. Hijeront ga bez riječi, sa srpom u ruci, povede u žitno polje... i svaki klas koji je rastom nadmašivao druge „brzo bi skraćivao za glavu“.

Vraćam se komentarima „podnaslova“.

1.1. Obrazovanje njeguje intelektualnu radoznalost i otvorenost uma

Iz definicije obrazovanja ovo nije neposredno argumentirano. Uostalom, nejasna su i značenja *intelektualne radoznalosti* i *otvorenosti uma*. Naime, nije jasno po čemu se *intelektualna radoznalost* razlikuje od *obične radoznalosti*. A ni to, zbog čega se intelektualcu uopće mora pripisati *karakteristika radoznalosti*. Valjda je to svojstvo *imanentno* intelektualcu.

Otvorenost uma smatram besmislenom sintagmom. Ne znam na koje značenje ove sintagme nas upućuju autori. U fizici su jasna značenja *otvorenih* i *zatvorenih* sustava, ali kad je riječ o otvorenim sustavima, ponajprije se aktivira tzv. *račun smetnje* (ometajućih faktora).

1.2. Obrazovanje potiče sumnju i ohrabruje kritičko propitivanje

Iz definicije obrazovanja nije razvidno ispisano. Kada je riječ o *sumnji* i *znatiželji* (radoznalosti) očitovao sam se u Heraklitu definiciji škole: škola je ustanova u kojoj se *potiče sumnja i znatiželja*. Mislim da je očita razlika „moje definicije“ od „navedenih povezivanja“ obrazovanja sa sumnjom i znatiželjom. Primjenom logike to se lako otkriva, jer obrazovanje i učenje su slojeviti procesi, te se s lakoćom može postaviti pitanje: koje će nas to i kakvo obrazovanje (stjecanje znanja) odvesti u područje sumnje... Međutim, ako povjerujemo u navode Kjell Eidea (a ja vjerujem, što god to značilo), lako se može zaključiti da se (pravo?) obrazovanje temelji na „pravom učenju“, koje u temeljima ima i sumnju i radoznalost. Obrat ne vrijedi!

O svakoj sintagmi koja u sebi ima nekakvu poveznicu s *kritikom*, mislim sve najgore. Pogledajte samo što su ti intelektualni dosezi učinili prekrasnim hrvatskim riječima, *propitivanje*, *promišljanje*... Mislim da je očito da je njihovo primarno značenje nedvosmisleno povezano s procesom traganja za istinom.

Tim riječima dodatak *kritičko* u potpunosti zasjenjuje njihovo primarno značenje.

A kad sam u Knjizi naletio i na *kritičku pedagogiju* uistinu sam se raspametio. Ne zbog sebe, nego zbog tzv. znanstvenika u području pedagogije. Nitko se nije očitovao na moguće implikacije, recimo u postojanju *nekritičke pedagogije*!, s kojom se kompromitira sve ono što je „normalna“ pedagogija postigla.

Dodavanje strane riječi (*critical*) u hrvatski jezik je *postala moda*! Međutim, oni koji propituju taj problem, mogu u takvom ekstremiziranju prepoznati i pokušaj onih iz *kula bjelokosnih* da nama laicima kratko poruče: *vi niste kompetentni*! (jer niste u stanju misliti

kritički). Ja sam se uvjerio da svi, baš svi, *znaju sve o odgoju i obrazovanju!* Mislim da se „stručnjake“ zbog toga, na ovaj način, stavlja na mjesto vrhunskih *arbitara elegancije*¹⁰.

1.3. Obrazovanje vodi vladavini autoriteta znanja

Ni ova se tvrdnja ne može naslutiti iz definicije obrazovanja¹¹. Ne znam što uopće znači sintagma *vladavina autoriteta znanja*. Naime, riječ vladanje (vladavina, vladar) u sebi sadrži potpuni autoritet u odlučivanju. Takvi autoriteti se danas kod nas ostvaruju na tzv. demokratskim izborima. Mislim da znanje nema nikakve veze s tom pričom, unatoč tome što se utrostručio broj tzv. visokoobrazovane populacije u Hrvatskoj.

HAZU na mnoge načine „podržava postojeće vlastodršce“.

To je meni (!!!) nedvojbeno činjenica!

Zbog toga je moj (!!!) zaključak očit: mi već sada imamo „vladavinu autoriteta znanja“. I svima je jasno – što imamo!

1.4. Obrazovanje vodi razvoju *istančane svijesti o etici života*

1.5. Obrazovanje služi *stvaranju budućnosti usmjerene na pravičnost*

1.6. Obrazovanje omogućuje *razvoj kulture mira i nenasilja*

1.7. Obrazovanje podrazumijeva *razvoj etike izvrsnosti*

Čini se da su se autori u nastavku malo pogubili, jer nastavljaju s: obrazovanje... *vodi, služi omogućuje, podrazumijeva – nešto (etika života, pravičnost, kultura mira i nenasilja, etika izvrsnosti)*.

Oni koji su ozbiljno shvatili navedene smjernice autora, lako mogu pomisliti da je *obrazovanje dobilo sve Božje moći!* Ali poznato je da je i Bog, jednom zgodom, priznao svoju ne - bezgrješnost, šaljući ljudima – potop!

Digresija

Pastuović, Nikola, hrvatski psiholog i pedagog (Ljubljana, 20. IX. 1937). Doktorirao iz područja psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1975. i iz područja pedagogije na Sveučilištu u Skoplju 1982. Bio je nastavnik u Centru za pedagoško osposobljavanje i istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, a od 1982. do umirovljenja 2007. redoviti profesor na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu (ranije Filozofski fakultet – Pedagogijske znanosti). Od 2009. profesor emeritus Sveučilišta u Zagrebu. Bavi se pretežito obrazovanjem odraslih i sustavom cjeloživotnog odgoja i obrazovanja. Glavna djela: *Obrazovni ciklus* (1978), *Edukološka istraživanja* (1987), *Osnove psihologije obrazovanja i odgoja* (1997), *Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja* (1999).

Nikolu sam na ovom mjestu naveo kao *svoj argument iz pozicije autoriteta*. Naime, jednom davno sam u njegovom tekstu ulovio misao:

Odgoj utječe na obrazovanje! Obrat ne vrijedi!

Ne znam njegove argumente na kojima je temeljio svoju tvrdnju. Iz navedenih se tvrdnji u *Knjizi*, čini da autorica knjige misli suprotno. Međutim, njezine tvrdnje su meni najmoćniji argumenti da je Nikola u pravu!

¹⁰ Iz navedenog, na temelju kritičkog (*vauuu*) promišljanja, zaključujem da su tzv. humanističke znanosti – u krizi.

¹¹ Mislim da je Dionizije II najjasnije dokazao besmislenost ove tvrdnje.

Na kraju

U uvodnom dijelu sam naglasio da ću *Knjigu* komentirati na znanstvenoj tvrdnji: *jedna iznimka obara pravilo!* Budući da u ovoj *Knjizi* nisam naišao na ništa što bi se moglo dovesti u vezu sa znanošću, orijentirao sam se na pokušaj (znanstvenog?) kompromitiranja iznesenih stavova (mišljenja) o *Knjizi*. I u konačnici se osvrnuo na 4. poglavlje, za koje sam procijenio da je temelj u stvaranju „novih okvira“ za obrazovanje budućih generacija.

To je i glavni argument u kompromitiranju tvrdnje iz pera jedne rektorice:

nalazim važnom iz mnogo sadržajnih, metodoloških i znanstveno popularizacijskih razloga koje je ovdje (u Predgovoru, op. ns) nemoguće spomenuti, a posebice elaborirati.

Popularizacijske razloge sam pokušao kompromitirati. Propitivanjem ovog poglavlja sam pokušao kompromitirati i *sadržajnu* komponentu knjige. Naravno s pozicije – jedno poglavlje je iznimka koja obara cijeli koncept *Knjige*.

A u pokušaju kompromitiranja metodologije, samo ću prepisivati metode djelovanja navedene u ovom poglavlju:

- Obrazovanje **treba...**
- Koje **bi trebalo** voditi osposobljavanju... za život
- **Trebalo** pomoći ...
- **Trebalo** osposobljavati za snalaženje...
- **Trebalo** bi pomagati da izgrade alate...
- **Trebalo** bi biti u funkciji...
- **Potrebno** je neumorno poticati...
- **Trebalo** bi mladoj osobi pomagati... svašta...
- **Trebalo** bi ju osposobljavati da postane...
- **Potrebno** je osnaživati hrabrost za obrazovanje
-

Na 22 stranice posvećene ovom poglavlju ispisano je još mnogo *trebalo bi...* pa odustajem.

Oni koji misle da je dobro učiti mudrost iz „dobrih želja“, neka nastave čitati.

Neki drugi vole reći da je put u Pakao popločan dobrim željama!

Zaključak

U „špijunskim filmićima“ se često navodio dodatak uz poruku: *spaliti nakon čitanja!* Siguran sam da poruku nitko od gledatelja nije dovodio u sumnju, jer je svima bila razumljiva s pozicije čuvanja tajne. Međutim, spaljivanje knjiga je, nakon Goebbelsovih intervencija, postalo jedan od većih kulturnih krimena. Unatoč tome, Hrvatska se, ne tako davno, revno uključila u genocid nepoćudnih pisanih izričaja. Sada se malo zabavljam, opet s Platonom. Naime, rijetki znaju da je upravo Platon „zapisan“¹² kao rodonačelnik ideje književnog genocida. Naime, nakon Demokritovog „objavljivanja materijalnog svijeta“, kupovao je sve njegove spise i – spaljivao ih!

Mooreova *Utopija* nije spaljena. Nije ni prešućena. Dapače, svoj život je (velebno) nastavila na razini sintagme *utopijskog mišljenja*.

Moja je prva misao, nakon čitanja *Knjige*, bila: *Knjigu* ne treba spaliti, ali bi bilo dobro da se prešuti! Međutim, nakon malo promišljanja (ni slučajno kritičkog), domislio sam zabavno rješenje: *ova Knjiga zaslužuje spomenik!* Čini se paradoksalnim s obzirom na sve što sam

¹² Diogen iz Laerte

ispisao, ali ako ga nazovemo *Spomenik gluposti*, postat će trajno obilježje **znanstvenika koji su sudjelovali u kreiranju Knjige!**

**Si tacuisses, philosophus mansisses.
Utinam taceretis, ut putaremini sapientes.**

Zvonimir Doroghy: *Blago latinskog jezika*

- Da si šutio, bio bi mudrac. Da nisi to bubnuo, smatrali bi te mudrim.
- Kamo sreće da šutite, kako bi vas držali mudrima.

Literatura

1. Diogen Laertije: Životi i mišljenja istaknutih filozofa, BIGZ, Bg., 1979.
2. Samuel Noah Kramer: Historija počinje u Sumeru, Epoha, Zagreb 1966
3. Louise Stoll i Dean Fink: Mijenjajmo naše škole, Educa, Zg., 1996.
4. Pasi Sahlberg: Lekcije iz Finske, Školska knjiga, Zg., 2012.
5. William Glasser: Kvalitetna škola, Educa, Zagreb, 1994.
6. William Glasser: Nastavnik u kvalitetnoj školi, Educa, Zg, 1999.
7. Leo Strauss: O tiraniji; Ksenofont: Hijeront, GZH, 1984.
8. Perspektive obrazovanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1982.
9. Dr. sc. D. Funda: Potpuno upravljanje kvalitetom u obrazovanju. Kigen d.o.o., Zagreb, 2008.
10. Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.
11. Kurikulum: uredio V. Prevšić, Školska knjiga, Zg., 2007. Autori: S. Bašić, L. Bognar, N. Hrvatić, V. Jurić, M. Matijević, A. Miljak, M. Palekčić, E. Piršl, V. Previšić, A. Sekulić-Majurec, D. Vican
12. Nacionalni okvirni kurikulum: Republika Hrvatska, MZOS, Zagreb, 2011.
13. F. A. W. Diesterweg: Pravila poučavanja učenika, subjekta (1834.) Pedagoška hrestomatija / Mate Zaninović. – Zagreb: ŠK, 1985
14. Zvonimir Doroghy: Blago latinskog jezika, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1986.
15. Nikica Simić: Heraklit mračni u hrvatskom školstvu, Hrvatsko književno društvo, Zadar, 2015.
16. Nikica Simić: Reformske priče, Hrvatsko književno društvo, Zadar, 2020.
17. S. Dalmacija 24. rujna 2012. M. Cvrtila, prof. dr. V. Spajić - Vrkaš: Naši učenici imaju 25% manju satnicu od europskih
18. K. P. Liessmann: Teorija neobrazovanosti (zabluda društva znanja), Jesenski i Turk, Zg., 2008.
19. Hrvatska enciklopedija

La commedia e finita

“La commedia e finita”, i.e. “The comedy is finished”, is the closing line of Leoncavallo’s “Pagliacci”. Pagliacci is the story of the tragic comic protagonist Pagliacci, a traveling clown who murders his wife Nedda and her lover in the final scene when he discovers that he is cuckolded. My current body of work “La Commedia e Finite” explores our relationships with the icons of clowns, jesters and fools and their unique and mirrored relationships with the individual and society...

Michael Costello